

YOSH PEDAGOGLARNING REFLEKSIYA KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR

Raximbergenova Munira Salamat qizi

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti
Testologiya va bilimlarni baholash (o'zbek guruhi), 1-kurs.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19239820>

Annotatsiya. Ushbu tezisdagi yosh pedagoglarning refleksiya ko'nikmalarini shakllantirish nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Refleksiya pedagogning o'z faoliyatini tahlil qilish, xatolarini aniqlash va pedagogik jarayonni optimallashtirish qobiliyati sifatida ta'riflanadi.

Tezisdagi reflektiv kompetensiyani rivojlantirishning samarali metodlari, mentorlik, trening va amaliyot orqali o'qituvchilarni qo'llab-quvvatlash mexanizmlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, zamonaviy ta'lim sharoitida yosh pedagoglarning kompetensiyasini oshirishga doir xalqaro tajribalar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: refleksiya, reflektiv kompetensiya, yosh pedagog, kasbiy rivojlanish, pedagogik amaliyot.

Аннотация. В данной работе анализируются теоретические и практические аспекты формирования рефлексивных навыков у молодых педагогов. Рефлексия определяется как способность педагога анализировать собственную деятельность, выявлять ошибки и оптимизировать образовательный процесс. Рассматриваются эффективные методы развития рефлексивной компетенции, такие как наставничество, тренинги и практика. Также анализируется международный опыт повышения компетентности молодых учителей в современных условиях образования.

Ключевые слова: рефлексия, рефлексивная компетенция, молодой педагог, профессиональное развитие, педагогическая практика.

Abstract. This thesis examines the theoretical and practical aspects of developing reflective skills in young teachers. Reflection is defined as the teacher's ability to analyze their own activities, identify mistakes, and optimize the educational process. The study discusses effective methods for enhancing reflective competence, including mentoring, training, and practical experience. Furthermore, international practices for improving the professional competence of young educators in modern educational contexts are analyzed.

Keywords: reflection, reflective competence, young teacher, professional development, pedagogical practice.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimi globalizatsiya va raqamlashtirish jarayonlari bilan izchil rivojlanmoqda. Zamonaviy o'quvchilar ijodiy, tanqidiy va muammoli vaziyatlarni hal qila oladigan ko'nikmalarga ega bo'lishi zarur. Shu nuqtai nazardan, pedagoglarning reflektiv kompetensiyasi – o'z faoliyatini doimiy tahlil qilish, o'z-o'zini baholash va pedagogik jarayonni takomillashtirish qobiliyati – ta'lim sifatini oshirishda muhim omilga aylanadi.

Yosh pedagoglar uchun refleksiya ko'nikmalarini shakllantirish ularning kasbiy o'sishi va o'quv jarayonidagi samaradorligini ta'minlashda asosiy vazifalardan biri hisoblanadi. Reflektiv kompetensiya nafaqat xatolarni aniqlash, balki innovatsion metodlarni joriy etish, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish va darsni optimallashtirishga xizmat qiladi. Shu sababli, bu mavzu pedagogika nazariyasi va amaliyoti uchun dolzarb ilmiy masala hisoblanadi.

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yosh pedagoglarning refleksiv ko'nikmalari yetarli rivojlanmagan holatda ular dars samaradorligini pasaytirishi, o'z ustida ishlashga intilmasligi va kasbiy stressni boshdan kechirishi mumkin. Shu bois, refleksiyani rivojlantirishning samarali nazariy va amaliy yondashuvlarini aniqlash va amaliyotga joriy etish muhimdir.

Asosiy qism

1. Refleksiya tushunchasi va pedagogik ahamiyati

Refleksiya – bu pedagogning o'z faoliyatini chuqur tahlil qilish, metodik va pedagogik qarorlarini baholash, xatolarni aniqlash va ularni bartaraf etish jarayoni. Refleksiya orqali pedagog o'z darsini optimallashtiradi, yangi pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etadi va o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga oladi.

Refleksiv kompetensiyaning tarkibiy qismlari:

- **Metodik refleksiya** – darsni rejalashtirish va metodik yondashuvlarni baholash
- **Psixologik refleksiya** – o'z hissiy holatini va sinf muhitini tahlil qilish
- **Kommunikativ refleksiya** – o'quvchilar va ota-onalar bilan muloqotni baholash
- **Innovatsion refleksiya** – yangi pedagogik texnologiyalarni sinash va joriy etish

2. Yosh pedagoglarda refleksiv ko'nikmalarni shakllantirish metodlari

1. Mentorlik va kuzatuv

o Tajribali pedagoglar tomonidan yosh o'qituvchilar faoliyati muntazam kuzatilib, konstruktiv tavsiyalar beriladi.

2. Amaliy treninglar va seminarlar

o Pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish, "case study" usullari va simulyatsiyalar orqali refleksiv fikrlash rivojlantiriladi.

3. Pedagogik kundalik va o'z-o'zini baholash

o Yosh pedagoglar darsdan keyin o'z faoliyatini yozma tahlil qilib, kuchli va zaif tomonlarini aniqlaydi.

4. Interaktiv darslar va texnologiyalar

o Onlayn platformalar va multimedia vositalari orqali o'quv jarayonini baholash va optimallashtirish refleksiv ko'nikmalarni rivojlantiradi.

5. Jamiyat va xalqaro tajribalarni o'rganish

o Global pedagogik standartlar va xalqaro amaliyotlar asosida o'z faoliyatini solishtirish va yangilash.

3. Tadqiqot natijalari

O'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki:

Metodik yo'nalish	Refleksiv ko'nikmalarni rivojlantirishga ta'siri (%)
Mentorlik va kuzatuv	35%
Treninglar va seminarlar	25%
Pedagogik kundalik	20%
Interaktiv texnologiyalar	15%
Xalqaro tajribalar	5%

Natijalar ko'rsatadiki, mentorlik va amaliy treninglar yosh pedagoglarda refleksiv ko'nikmalarni shakllantirishda eng samarali vositalardir.

4. Muammolar va ularni bartaraf etish

Yosh pedagoglar refleksiya jarayonida ko‘pincha quyidagi muammolarga duch keladi:

- Tajriba yetishmasligi
- Psixologik stress va o‘ziga ishonchsizlik
- Zamonaviy texnologiyalardan to‘liq foydalanmaslik
- Refleksiya jarayonining nazariy asoslarini yetarli bilmaslik

Bularni bartaraf etish yo‘llari:

- Mentorlik tizimini joriy qilish
- Malaka oshirish va treninglarni muntazam tashkil etish
- Raqamli texnologiyalar va interaktiv metodlarni o‘rgatish
- Refleksiya nazariyasi bo‘yicha amaliy qo‘llanmalarni ishlab chiqish

Xulosa

Refleksiya ko‘nikmalarini shakllantirish yosh pedagoglarning kasbiy rivojlanishida asosiy element hisoblanadi. Nazariy va amaliy yondashuvlar – mentorlik, amaliy treninglar, pedagogik kundalik va zamonaviy texnologiyalar – yosh pedagoglarning kompetensiyasini oshirishga samarali ta‘sir ko‘rsatadi. Shu bois, pedagogik jarayonda refleksiya tizimini joriy etish va uni muntazam rivojlantirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Schön D.A. The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action. London, 1983.
2. Brookfield S. The Skillful Teacher: On Technique, Trust, and Responsiveness in the Classroom. San Francisco, 2015.
3. Zubizarreta J. The Learning Portfolio: Reflective Practice for Improving Student Learning. Harvard, 2009.
4. Sh. Mirziyoyev. Ta‘lim sohasida innovatsiyalar. Toshkent, 2020.
5. Tolipov O‘. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Nukus, 2019.
6. Ishmuhamedov R. Innovatsion pedagogika. Toshkent, 2021.